

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Samarqand davlat veterinariya
meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti rektori
X.B.Yunusov
2024-yil “02” 08

ITLARNING UMUMIY VA MAXSUS DRESSIROVKASI

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	800000	– Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	840000	– Veterinariya
Mutaxassislik:	70840106	– Kinologiya va it kasalliklari

Samarqand 2024

Fan modul kodi IUMD1108	O'quv yili 2024-2025	Semestr 1	ECTS – Kreditlar 8	
Fan modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 8	
1. Fanning nomi	Auditoriya Mashg'ulotlari (soat)		Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
Itlarning umumiy va maxsus dressirovkasi	120		120	240
2. I. Fanning mazmuni	<p>Fanni o'qitishdan maqsad - magistrlarda itlarning oliy asab tizimi faoliyatiga tayangan holda, ularni umumiy va maxsus dressirovka usullaridan foydalanish, bilim, ko'nikma va malaka shakllantirishdir. Shuningdek itlarda oddiy buyruqlarni bajarishga o'rgatish, bu esa uni xulqini xar xil sharoitlarda boshqarishga yordam berishi bilan birga xizmat doirasidagi maxsus ko'nikmalarni hosil qildiradi.</p> <p>Fanning vazifasi – magistrlarga xizmat itlarini umumiy dressirovka buyruqlarini bajarishga o'rgatish va maxsus xizmat doirasida qidiruv, qo'riqlash, qorovullik, himoya, izquvarlik, giyohvand va portlovchi moddalarni topishni ilmiy asosda tashkil etishni o'rgatish, magistrning amaliy faoliyatida olgan bilim, ko'nikmalarini kasbiy faoliyatida qo'llay olishiga erishish.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Kirish.</p> <p>Umumiy va maxsus dressirovkani tutgan o'rni va uni itlarni tayyorlashdagi ahamiyati. Xizmatchi itlarni dressirovka qilishning muvaffaqiyatli yo'llari. It va o'rgatuvchi munosabatlarini to'g'ri o'rnatish. Itga birlamchi yondoshish usullari. Xizmat uchun itlarni tanlash bo'yicha umumiy ma'lumotlar.</p> <p>2-mavzu. Itlarning dressirovkasida qo'llanadigan qitqlovchilar.</p> <p>Itlarning dressirovkasida qo'llanadigan qitqlovchilar. Itlar organizmining tashqi va ichki qo'zg'atgichlarni qabul qilishi va uning itlarni o'rgatishdagi ahamiyati.</p> <p>3-mavzu. Shartsiz va shartli reflekslar.</p> <p>Shartsiz va shartli reflekslar va ularning itlarni o'rgatishda qo'llash</p>			

Oliy ta'limning 800000 - Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya bilim sohasining 70840106- Kinologiya va it kasalliklari mutaxassisligi uchun tayyorlangan "Itlarning umumiy va maxsus dressirovkasi" fanining o'quv dasturiga

TAQRIZ

Mamlakatimizda "Ta'lim" va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" to'g'risidagi qonunlari asosida qishloq xo'jaligi va veterinariya fanini raqobatbardosh, malakali mutaxassislar bilan ta'minlash maqsadida ta'lim olayotgan magistr talabalar "Itlarning umumiy va maxsus dressirovkasi" fanidan itlarning oliy asab tizimi faoliyatiga tayangan holda, ularni umumiy va maxsus dressirovka usullaridan foydalanish, bilim, ko'nikma va malaka shakllantirish, shuningdek itlarda oddiy buyruqlarni bajarishga o'rgatish, bu esa uni xulqini xar xil sharoitlarda boshqarishga yordam berishi bilan birga xizmat doirasidagi maxsus ko'nikmalarni hosil qildirishni o'rganishdan iboratdir.

Fundamental fanlardan biri bo'lgan "Itlarning umumiy va maxsus dressirovkasi" – fani itlarini umumiy dressirovka buyruqlarini bajarishga o'rgatish va maxsus xizmat doirasida qidiruv, qo'riqlash, qorovullik, himoya, izquvarlik, giyohvand va portlovchi moddalarni topishni ilmiy asosda tashkil etish usullari va texnikasi qoidalarini o'rgatadigan fandir.

Fanni o'rganish uchun ma'ruza, amaliy mashg'ulotlar va mustaqil ishlash uchun yetarli darajada soatlar ajratilgan bo'lib, kinologiya va veterinariya amaliyoti hamda fan shohalarining mutaxassisliklariga oid tafakkur va dunyoqarashni shakllantirishda katta ahamiyatga egadir.

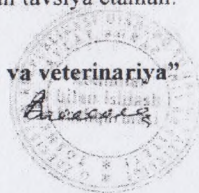
Dasturda fanning maqsadi va vazifalari: fan bo'yicha talabalarning tasavvuri, bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar: o'quv rejasidagi boshqa fanlar bilan aloqasi: fanning ilm-fan va ishlah chiqarishdagi o'ri bo'yicha uslubiy ko'rsalmalar berilgan.

Dasturda fanning mazmuni, amaliy mashg'ulotlar va mustaqil ta'limni tashkil etish uchun ko'rsatmalar, dars uchun kerak bo'ladigan asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari alohida-alohida ifodalangan.

Dasturda ma'ruza va amaliy darslar, mustaqil mashg'ulotlarning mavzulari rejalashtirilgan soatlarga mos ravishda taqsimlangan.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda "Itlarning umumiy va maxsus dressirovkasi" fanidan tayyorlangan ushbu dasturni hozirgi davr va mutaxassislik bo'yicha malaka talabalariga javob beradi, deb hisoblayman. "Itlarning umumiy va maxsus dressirovkasi" fanining dasturini o'rnatilgan tartibda tasdiqlashga hamda o'quv jarayonida qo'llash uchun tavsiya etaman.

TDAU, "Umumiy zootexniya va veterinariya" kafedrası professori, v.f.n.

D.S.Vaxidova.

Oliy ta'limning 800000 - Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya bilim sohasining 70840106- Kinologiya va it kasalliklari mutaxassislari uchun tayyorlangan "Itlarning umumiy va maxsus dressirovkasi" fanining o'quv dasturiga

TAQRIZ

Respublikamizning "Ta'lim to'g'risida"gi qonuniga mos ravishda qishloq xo'jaligi va veterinariya ilm-fanini raqobatbardosh, yuqori malakali mutaxassislari bilan ta'minlash maqsadida tahsil olayotgan magistrlar "Itlarning umumiy va maxsus dressirovkasi" fanidan itlarning oliy asab tizimi faoliyatiga tayangan holda, ularni umumiy va maxsus dressirovka usullaridan foydalanish, bilim, ko'nikma va malaka shakllantirish, shuningdek itlarda oddiy buyruqlarni bajarishga o'rgatish, bu esa uni xulqini xar xil sharoitlarda boshqarishga yordam berishi bilan birga xizmat doirasidagi maxsus ko'nikmalarni hosil qildirishni o'rganishdan iboratdir.

Fundamental fanlardan biri bo'lgan "Itlarning umumiy va maxsus dressirovkasi" – fani itlarini umumiy dressirovka buyruqlarini bajarishga o'rgatish va maxsus xizmat doirasida qidiruv, qo'riqlash, qorovullik, himoya, izquvarlik, giyohvand va portlovchi moddalarni topishni ilmiy asosda tashkil etish usullari va texnikasi qoidalarini o'rgatadigan fandır.

Fanni o'rganish uchun ma'ruza, amaliy mashg'ulotlar va mustaqil ishlash uchun yetarli darajada soatlar ajratilgan bo'lib, kinologiya va veterinariya amaliyoti hamda fan sohasining mutaxassislari o'ld tafakkur va dunyoqarashni shakllantirishda katta ahamiyatga egadir.

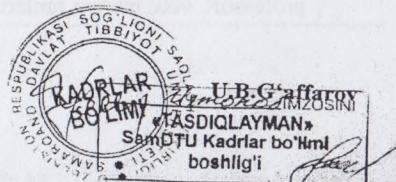
Dasturda fanning maqsadi va vazifalari: fan bo'yicha talabalarning tasavvuri, bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar: o'quv rejasidagi boshqa fanlar bilan aloqasi: fanning ilm-fan va ishlah chiqarishdagi o'rni bo'yicha uslubiy ko'rsalmalar berilgan.

Dasturda fanning mazmuni, amaliy mashg'ulotlar va mustaqil ta'limni tashkil etish uchun ko'rsatmalar, dars uchun kerak bo'ladigan asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari alohida-alohida ifodalangan.

Dasturda ma'ruza va amaliy darslar, mustaqil mashg'ulotlarning mavzulari rejalashtirilgan soatlarga mos ravishda taqsimlangan.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda "Itlarning umumiy va maxsus dressirovkasi" fanidan tayyorlangan ushbu dasturni hozirgi davr va mutaxassislik bo'yicha malaka talablariga javob beradi, deb hisoblayman. "Itlarning umumiy va maxsus dressirovkasi" fanining dasturini o'rnatilgan tartibda tasdiqlashga hamda o'quv jarayonida qo'llash uchun tavsiya etaman.

Samarqand Davlat tibbiyot universiteti,
"Yuz-jag' jarrohligi" kafedrasi mudiri,
Tibbiyot fanlari nomzodi, dotsent

tartibi.. Xid beruvchi moddalarni dressirovkada qo'llash. Itlarni o'rgatishda qo'llaniladigan boshqa qitqlovchilar.

4-mavzu. It o'rgatuvchisi va uning yordamchilari.

It o'rgatuvchilar va ularning malakasiga qo'yilgan talablar. O'rgatuvchi-kompleks qo'zg'atgich va uning itlarga ta'sir qilish jarayoni. Itlarni o'rgatuvchining kasbiy sifatleri. Itlarni o'rgatishda yordamchilar va ushbu yordamchilarning zaruriy jarayonlari hamda ularga qo'yiladigan talabalar.

5-mavzu. Itlarni dressirovka qildirish usullari.

Itlarni dressirovka qildirish usullari. Itlar dressirovkasida qo'zg'atgichlarni qo'llash qoidalari. Itlarni o'rgatishda qo'llaniladigan shartli qo'zg'atuvchilar, Xizmat itlarini o'rgatishda qo'llaniladigan qo'zg'atuvchilarni qo'llash

6-mavzu. Dressirovka jarayonida ko'nikmalar hosil qilish tartibi.

Dinamik-stereotip itlarni harakatidagi murakkab shakli. Xizmat itlarni umumta'lim ko'nikmalarini ishlab chiqishning asosiy ro'yxati. Dressirovka jarayonida ko'nikmalar hosil qilish tartibi. Xizmat itlarini o'rgatishda ko'nikmalarning ahamiyati.

7-mavzu. Itlarning dressirovkasida tashqi va ichki qo'zg'atgichlarni ta'siri.

Itlarning dressirovkasida tashqi va ichki qo'zg'atgichlarni ta'siri. Itlarni o'rgatishda qo'llaniladigan qo'zg'atuvchilar. Itlar organizmning umumiy holati. Chalg'ituvchi qitqlovchilar va ularning xarakteristikasi (tavsifi). Itlarni o'rgatish jarayonida qo'llaniladigan qo'zg'atuvchilarining ko'nikmalarni hosil qilishdagi ahamiyati.

8-mavzu. Itlarni ishlashi uchun yengillashtiruvchi va murakkablashtiruvchi sharoitlar.

Turli sharoitlarda itlarni o'rgatish jarayonini tashkil etish va uning ahamiyati. Itlarni o'rgatishda ob-havo ta'siri. Yomg'ir va qorli sharoitda itlarni o'rgatish. Itlarning o'rgatish joylarida tuproq turi, xidining ta'siri. Xudud xususiyatining ta'siri.

9-mavzu. Itlarni tarbiyalashda yoshiga va zotiga asoslanib dressirovka qilish xususiyatlari.

Itlarni dressirovka qilish uchun yoshni belgilash. Ustunlik reaksiyani aniqlash. Itlarda shartli rektor faoliyatining buzilishi. Xolerik, sangvinik, flegmatik va melanxolik nerv tiplarining o'ziga xos xususiyatlari va itlardan foydalanishdagi ahamiyati.

10-mavzu. Itlarni umumiy dressirovka qilish qoidalari va uning ahamiyati.

Itlarni dressirovka qilish umumiy qoidalari. Itlarni yoshi va zoti

bo'yicha o'rgatish texnikasi. Itlarda xulq-atvor reaksiyalarining ustunligi. Itlarning xulqidagi ustunlik reaksiyalari. Ustunlik reaksiyani aniqlash. Itlarda shartli reklector faoliyatining buzilishi.

11-mavzu. It va o'rgatuvchi orasidagi munosabatni to'g'ri shakllantirish.

It va o'rgatuvchi orasidagi munosabatni to'g'ri shakllantirishning ahamiyati. O'rgatuvchi va it o'rtasida aloqa o'rnatish usullari. Itga birlamchi yondoshish usullari. Yaxshi munosabat ko'rsatgichlari. Itva o'rgatuvchiing aloqa qilish usullarini yaxshilash omillari.

12-mavzu. O'rgatish (dressirovka) usullari.

Itlarni o'rgatishda qo'zg'atgichlarni qo'llash qoidlari. O'rgatish usullari. Itlarni o'rgatishning ahamiyati. Itlarni dressirovka qilishda beriladigan buyruq to'plami va ularni berish tartibi. Itlarni o'rgatishda qo'zg'atgichlarni qo'llash qoidlari. O'rgatish usullari. Itlarni o'rgatishda talab etiladigan nazariy va amaliy ko'nikmalar.

13-mavzu. Itni umumiy dressirovka qilish usullari.

Xizmat itlarini dressirovka qilsihda umimiy dressirovka qilish usullarining ahamiyati. Umumiy dressirovka buyruqlari. Itni erkin harakat qilishga o'rgatish; o'rgatuvchining yoniga kelishga o'rgatish; o'rgatuvchini yonida yurishga o'rgatish. Buyruqlarni bajarish jarayonini to'g'ri tashkil etish.

14-mavzu. Itni umumiy dressirovka qilish usullari.

Xizmat itlarini o'tirishga o'rgatish; yotishga o'rgatish; turishga o'rgatish; emaklashga o'rgatish; buyumlarni (apportirovka) olib kelishga o'rgatish, hurishga o'rgatish, joyiga kelishga o'rgatish; To'siqlardan o'tishga o'rgatish; ozuqani ruxsatsiz olmaslikga o'rgatish.

15-mavzu. Itlarni maxsus dressirovka qilish qoidalari va ahamiyati.

Kinologiya xizmatida maxsus dressirovka qilishning usullari. Qo'zg'aluvchan tipdagi itlarni o'rgatish xususiyatlari. Maxsus dressirovka uchun itlarni tanlash qoidalari. Harakatchan tipdagi itlarni o'rgatish xususiyatlari. Befarq va nimjon tipdagi itlarni o'rgatish xususiyatlari.

16-mavzu. Itlarni maxsus dressirovka qilish usullari.

Xizmat itlarini maxsus dressirovka qilishga tayyorlash. Maxsus dressirovkaga o'rgatishning ahamiyati. Itlarni maxsus dressirovka qilishda o'rgatuvchining tayyorlanishi. Maxsus dressirovka usullarini o'rgatish bo'yicha bajariladigan buyruqlar ro'yxati.

17-mavzu. Itlarda badjahllikni rivojlantirish.

Itlarga maxsus dressirovka usullarini o'rgatishda badjahllikni shakllantirishning ahamiyati. Badjahllikka o'rgatish uchun itlarni tanlash. O'rgatish qoidalari va usullari. O'rgatish davomiyligi va uni nazorati. Badjahllikni rivojlantirishda ko'nikmalarini shakllantirish.

Qo'shimcha adabiyotlar

5. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.
  6. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.
  7. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.
  8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
  9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qaror
  10. Victoria Aspinall, Melanie Cappello. Introduction to Veterinary Anatomy and physiology, textbook, Toronto, 2015.
- Axborot manbaalari**
11. www.gov.uz -O'zbekiston Respublikasi xukumat portali.
  12. www.lex.uz -O'zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari Ma'lumotlari milliy bazasi
  13. www.Ziyonet.uz.
  14. www.veterinariya meditsinasi.uz
  15. www.sea@mail.net21.ru
  16. www.veterinary@actavis.ru

8.	Fan dasturi Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Kengashining 2024-yil "2"-avgustdagi "12" sonli bayoni bilan ma'qullangan.
9.	Fan modul uchun mas'ullar: B.D. Narziyev – SamDVMChBU, "Veterinariya jarrohligi va akusherlik" kafedrası professori v.b., J.B. Yulchiyev – SamDVMChBU, "Veterinariya jarrohligi va akusherlik" kafedrası, dotsenti v.v.b., PhD.
10.	Taqrizchilar: G'afforov U.B. – Samarqand Davlat tibbiyot universiteti "Yuz-jag" jarrohligi" kafedrası mudiri, tibbiyot fanlari nomzodi, dotsent. Vahidova D.S. – TDAU, "Umumiy zootexniya va veterinariya" kafedrası professori, veterinariya fanlari nomzodi.

	<p>– fan, soha hamda boshqa tarmoqlardagi zamonaviy texnika va texnologiyalar bilan tanishtirishi;</p> <p>– amaliy kasbiy va ilmiy-tadqiqot kompetensiyalarni shakllantirishi;</p> <p>– kasbga samarali moslashuvni ta'minlashi lozim.</p> <p>Bunda ilmiy amaliyot (stajirovka)ga yo'llangan magistratura talabasi o'quv jarayoni jadvalini individual grafik asosida ham bajarishi ko'zda tutiladi. Ushbu holatda stajirovkani tashkil etish tartib-qoidalari amaldagi normativ-huquqiy hujjat (Nizom) asosida olib boriladi.</p>
4.	<p>VI. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida magistr:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kinologiyaning kelib chiqish tarixini, xizmat uchun ishlatiladigan itlar zotlarni, itlarning eksteryeri va interyerini, itlar xulqining fiziologik asoslarini, itlarning kelib chiqishini, tashqi muhitning organizmiga ta'sir qilish haqida <i>tasavvurga ega bo'lishi; (bilim)</i> • itlarni umumiy dressirovka usullari, itlarni maxsus dressirovka usullari, it va o'rgatuvchi orasidagi munosabati haqida <i>bilishi va ulardan foydalana olishi; (ko'nikma)</i> • itlar bilan munosabatni to'g'ri tiklash, itlarning dressirovkasida moslama va mexanizmlardan to'g'ri foydalanish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak; (malaka)</i>
5.	<p>VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6.	<p>VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazoratni muvaffaqiyatli topshirish.</p>
7.	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bogoslavskaya L.S. i dr. O sobake, uchebnik, M.: 1992. 2. Ziyodinova F. va boshqalar, Kinologiya asosolari, o'quv qo'llanma, T.: 2003. 3. Xasanova R.A. Dekorativnoe sobakovodstvo, uchebnik, T.: 1990. 4. I.Tangirov, B.Narziyev, J.Yulchiyev, T.Mirzayev, M.Abdurashitov – Itlarda uchraydigan kasalliklarni oldini olish va davolash. Uslubiy qo'llanma, Toshkent 2021 yil

	<p>18-mavzu. Itlarni mahbuslarni qo'riqlash, ushlashga o'rgatish.</p> <p>Qo'riqlash xizmatinig ahamiyati. Odam va narsalarni topishga o'rgatish. Turli zotli itlarni soqchilikga o'rgatish usullari. Itlarni mahbuslarni qo'riqlash, ushlashga o'rgatish. O'rgatish uchun tayyorlanadigan itlarni tanlash. Itlarni mahbuslarni qo'riqlash, ushlashga o'rgatishda talab etiladigan nazariy va amaliy ko'nikmalar.</p> <p>19-mavzu. Itlarni soqchilikga o'rgatish.</p> <p>Soqchilik xizmatinig ahamiyati. Turli zotli itlarni soqchilikga o'rgatish usullari. Itlarni soqchilikga o'rgatish. O'rgatish uchun tayyorlanadigan itlarni tanlash. Itlarni soqchilikga o'rgatishda talab etiladigan nazariy va amaliy ko'nikmalar.</p> <p>20-mavzu. Giyohvand moddalarning turlari va tasniflanishi.</p> <p>Giyohvand moddalar haqida umumiy tushuncha. Giyohvand moddalarning turlari, tasniflanishi hamda fiziko-kimyoviy xususiyatlari. Ularni differentsiatsiya qilish. Tabiiy va sun'iy giyohvand moddalar.</p> <p>21-mavzu. Kinologiyada giyohvand moddalarni qidirishga itlarni o'rgatish nazariy asoslari.</p> <p>Kinologiya xizmatida giyohvand moddalarni qidirishga itlarni o'rgatishning nazariy va amaliy asoslari. Kinologiya pitomniklarida giyohvand moddalarni qidirishga o'rgatish uchun talablar va zaruriy sharoitlar.</p> <p>22-mavzu. Xizmat itlarni giyohvand moddalarni qidirishda qo'llash usullari.</p> <p>Giyohvand moddalarni qidirishda xizmat itlardan foydalanish. Material, maxsus asboblardan va ulardan foydalanish qoidalari. Xizmat itni giyohvand moddalarni qidirishga o'rgatish. Giyohvand moddalarni qidirishga o'rgatish uchun it zotlarini tanlash, o'rgatish tartibi, talab etiladigan sharoitlar hamda o'rgatuvchiga qo'yiladigan talablar.</p> <p>23-mavzu. Avtoullovlar, aviatsportda xizmat itlarni qo'llash usullari.</p> <p>Avtoullovlar va aviatsportda xizmat itlarni ishlashga o'rgatish. O'rgatish usullari va qoidalari. Xizmat itlarni portlovchi moddalarni qidirib topishdagi ahamiyati.</p> <p>24-mavzu. Temir yo'lda xizmat itlarni qo'llash usullari.</p> <p>Xizmat itlarni portlovchi moddalarni qidirib topishda shartli reflekslarni ishlab chiqish. Temiryo'l vositalarida va vokzallarda xizmat itlarni ishlashga o'rgatish uchun talablar va zaruriy sharoitlar.</p> <p>25-mavzu. Itlarni valyuta va boshqa turdagi moddalarni qidirishga o'rgatish.</p> <p>Xizmat itlarini valyuta qidirishga o'rgatish usullari va ularni bajarish. Ushbu jarayonlarni og'irlashtiruvchi va yengillashtiruvchi omillar. Itlarni valyuta va boshqa turdagi moddalarni qidirishga o'rgatish uchun xizmat itlatini saralash va tanlash.</p>
--	---

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

III.1. Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Itni laqabiga o'rgatish.
2. Iti burundiq, bo'yinboq tasмага o'rgatish qoida va tartibi.
3. Maxsus dressirovka qilishda saqlash.
4. Dressirovkachi va itni o'rtasidagi aloqa o'rnatish usullari.
5. Itni erkin harakat qilishga o'rgatish.
6. Itni o'rgatuvchi yoniga kelishga o'rgatish.
7. Itni dressirovkachi yonida yurishga o'rgatish.
8. Itni o'tirishga va yotishga o'rgatish.
9. Itni turishga, emaklashga o'rgatish.
10. Apportirovka uchun ishlatiladigan narsalar va ularni olib kelishga itni o'rgatish.
11. Itni xurishga va joyiga kelishga o'rgatish.
12. Itlarning maxsus dressirovkasi.
13. Dressirovka vaqtida qo'zg'atgichlarni ta'sir qilish kuchi.
14. Ozuqa qo'zg'atgichlarni itlar organizmiga ta'siri.
15. Dressirovka vaqtida organizmni umumiy holatini aniqlash.
16. Xizmat itlarini o'rgatuvchilarini o'qitish usullari.
17. Qo'zg'atgichlar va ularning xarakteristikasi.
18. Shartli qo'zg'atgichlarni qo'llashdagi xatolar.
19. Shartsiz qo'zg'atgichlarni qo'llashdagi xatolar.
20. Itlar bilan ishlashda yengillashtiruvchi sharoitlar.
21. It o'rgatuvchining amalga oshiradigan xatolari
22. Itni badjallikka o'rgatish.
23. Itlari qo'riqlashga o'rgatish.
24. Itni qochayotgan odamni ushlashga o'rgatish.
25. Itni soqchilikka o'rgatish.
26. Itlari narsa va buyumlari qo'riqlashga o'rgatish.
27. Itni narsalarni topishga o'rgatish.
28. Itni iskovchilikka o'rgatish qoida va usullari.
29. Itni giyohvand moddalarni topishga o'rgatish.
30. Itni portlovchi va qurol aslahalarni topishga o'rgatish.
31. Transport vositalarda ishlash va portlovchi moddalarni topishga o'rgatish
32. Aviaqatnovlarda ishlash va portlovchi moddalarni topishga o'rgatish
33. Temiryo'l transport vositalarda ishlash va portlovchi moddalarni topishga o'rgatish.
34. Itlarni valyuta topishga o'rgatish.

35. Itlarni ko'zi o'jiz nogiron odamlarga yordam berishga o'rgatish.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Itlarni xulqidagi ustunlik reaksiyalari va nerv sistemasi tiplari.
2. Itlarni dressirovka va trenirovka qilish vaqtidagi xatolar.
3. Itlarni narsarni tanlashga o'rgatish.
4. Itni odam va narsalarini hididan tanlashga o'rgatish.
5. Itlarni xonadon va atrof-muxitda tintuv qilishga o'rgatish.
6. Miyani analitik va sintetik faoliyati.
7. Dressirovka vaqtida xatolar va ularni bartaraf qilish.
8. Nevrozlar va ularning itlar organizmiga ta'siri.
9. Refleks va itni fe'l-atvorini aniqlash.
10. Ustunlik reaksiyasini aniqlash.
11. Kompleks qo'zg'atgichlar.
12. Dressirovka vaqtida qo'zg'atgichlarni ta'sir qilish kuchi.
13. Ozuqa qo'zg'atgichlarni itlar organizmiga ta'siri.
14. Dressirovka vaqtida organizmni umumiy holatini aniqlash.
15. Xizmat itlarini o'rgatuvchilarini o'qitish usullari.
16. Qo'zg'atgichlar va ularning xarakteristikasi.
17. Itlar bilan ishlashda yengillashtiruvchi sharoitlar.
18. Narsalarni hididan tanlashga o'rgatish metodikasi.
19. Atrof muhitni tintuvga o'rgatish metodikasi.
20. Xonadonda tintuv o'tkazish metodikasi.
21. Itni o'q otish, yorug'lik va tovushlarga o'rgatish.

3

V. Ilmiy amaliyot (stajirovka).

Ilmiy amaliyot ilmiy-tadqiqot ishi va magistrlik dissertatsiyasini bajarish jarayonida amalga oshiriladi. Ilmiy amaliyot (stajirovka) magistratura mutaxassisligi bo'yicha maqsadli kasbiy ta'lim o'quv reja va dasturlarini o'zlashtirish, magistratura talabalarida ilmiy-tadqiqot kompetensiyalarini shakllantirish, ta'limni fan va ishlab chiqarish bilan integratsiyasini rivojlantirish yo'li orqali magistrlar eng yangi ilmiy-texnik rivojlanishdagi yutuqlar hamda iqtisod, fan, texnika, madaniyat va sog'liqni saqlash tarmoqlaridagi zamonaviy texnika va texnologiyalar bazasida ilmiy tadqiqot ishlari, taqozo etganda individual ilmiy izlanish va tajriba-sinovlarni o'tkazish maqsadida tashkil etiladi.

Ilmiy amaliyot (Stajirovka):

- ilmiy tadqiqot olib borish, nazariy va amaliy bilimlarni chuqurlashtirishi;